

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 47/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä joulukuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 278/2014 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Maire Lumiaho, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehityspäällikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkejärjestö MELA.

Kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- maa- ja metsätalousministeriö
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa, että maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) uudistaminen on osa lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän kokonaisuudistusta. Ehdotettu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus vastaisi hallituksen esityksen mukaan pitkälti hallituksen esityksessä eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 277/2014 vp) ehdotettua työtapaturma- ja ammattitautilakia, joka on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Nykyinen maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki on jo keskeisiltä osin yhteneväinen

tapaturmavakuutuslain (608/1948) kanssa ja sisältää lakiteknisesti paljon viittauksia tapaturmavakuutuslakiin. Valiokunta pitääkin tärkeänä esityksen tavoitetta nykyaikaistaa tapaturmavakuutuslainsäädäntöä vastaamaan tämän päivän lainsäädännöllisiä vaatimuksia. On tarpeen, että nyt oikeus- ja korvauskäytännön varassa olevia soveltamisratkaisuja ja -periaatteita säännellään laissa. Tämä selkeyttää lainsäädäntöä ja lisää järjestelmän avoimuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjien eläkelain (1280/2006) mukaiseen pakolliseen vakuutukseen perustuvan eläketurvan ja nyt säädettävän pakollisen työ- ja ammattiturvan so-

veltamisasalat muodostuvat yhteneväisiksi. Esityksen mukaan maatalousyrittäjän työtapaturmalla tarkoitetaan tapaturmaa, joka on sattunut työssä, työntekopaikan alueella (ns. alueperiaate) tai työntekopaikan alueen ulkopuolella siten kuin erityisesti säädetään. Työntekopaikkana pidetään maatilaa, jossa työ tehdään. Työntekopaikka voi määräytyä myös työtehtävän perusteella. Koska maatalousyrittäjytyölle on ominaista, että maatalousyrittäjä usein asuu tilallaan, valiokunta pitää tärkeänä, että säännöksissä on otettu huomioon maatalousyrittäjän työntekopaikkaa koskevan alueen rajautumisen osalta se, että maatalousyrittäjällä asunto ja muut yksityiskäytössä olevat alueet eivät ole samalla tavalla erotettavissa työpaikasta tai työntekopaikasta kuin työntekijällä yleensä. On myös tärkeää, että säännöksissä huomioidaan tekniikan tuomat mahdollisuudet työn tekemiseen paikan sitä rajoittamatta.

Valiokunta toteaa, että nykyisen lain mukaan ns. asiointimatkoina korvattavat matkat tulisivat esityksen mukaan korvattaviksi työnteon yhteydessä sattuneina. Esityksen mukaan työstä johtuva matkustaminen rinnastetaan työnteeseen. Myös liikkuminen eri työntekopaikkojen välillä kuuluu suojan piiriin. Niinikään maatalousyrittäjytyöstä johtuva matka asunnosta työhön kuuluu korvaussuojan piiriin.

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että korvattavia vahinkotapahtumia työtapaturman ja ammattitaudin lisäksi olisivat nykytilan mukaisesti myös työliikekipeytyminen, tapaturman tai ammattitaudin aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen sekä pahoinpitely, johon liittyy syyhteys vahingoittuneeseen työtehtävään. Myös henkisiin järkytysreaktioihin nykyisin sovelletut korvausperiaatteet on esityksessä kirjattu lakiin.

Valiokunta pitää myönteisenä, että oikeuskäytännön varassa ollut tapaturman määritelmä ehdotetaan esityksessä kirjattavaksi lakiin. Samoin tapaturmavakuutuksessa keskeinen lääketieteellisen syy-yhteyden vaatimus ja sen keskeinen sisältö ehdotetaan kirjattavaksi lakiin. Näiden säännösten kirjaaminen lakiin on korvausjärjestelmää selkeyttävää ja avoimuutta lisää-

vää. Esitykseen sisältyy myös mahdollisuus vapaaehtoiseen vakuuttamiseen niin työajan kuin vapaa-ajan osalta. Maataloudessa vapaa-ajan ja työn erottaminen voi olla vaikeaa työn sijaitessa kodin kanssa samassa pihapiirissä. Vapaa-ajan tapaturmavakuutus edellyttää esityksen mukaan joko pakollista tai vapaaehtoista työajan kattavaa vakuutusta.

Esityksen mukaan korvauksina maksettaisiin, kuten nykyisin, päivärahaa ja eläkettä. Ammatillisen kuntoutuksen aikana maksettavan etuuden nimi olisi jatkossa kuntoutusraha. Sairaanhoidon korvauksia maksettaisiin nykyiseen tapaan kuitenkin niin, että säädösteknisesti lääkinnällinen kuntoutus on osa sairaanhoitoa. Välttämättömät matkakulut korvattaisiin lakiehdotuksen mukaan lähimpään tai maksusitoumuksen mukaiseen hoitopaikkaan julkisten kulkuneuvojen mukaan. Valiokunta pitää maaseudun yrittäjien kannalta tärkeänä, että esitykseen sisältyy myös säännös yksityisellä autolla tehtävien matkojen korvaamisesta. Välttämättömänä matkakuluna korvataan tällöin puolet verohallinnon vahvistamasta kilometrikorvauksesta. Esityksen mukaan muun ajoneuvon kuin julkisen kulkuneuvon tai yksityisen auton kulujen korvattavuus edellyttää erityistä perustetta joko tapaturmavammasta tai liikenneolosuhteista johtuen.

Hallituksen esitykseen sisältyy säännös, jonka mukaan vahinkotapahtumasta on ilmoitettava kolmenkymmenen päivän kuluessa vahingon sattumisesta. Säännös on yhteneväinen tapaturmavakuutuslain yrittäjiä koskevan säätelyn kanssa. Valiokunta pitää tärkeänä, että mm. määräaajoista tiedotetaan maatalousyrittäjille riittävästi vakuutusta toimeenpanevan laitoksen toimesta, jotta vältytään etuuksien menetyksiltä.

Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että esityksen mukaan korvausasioiden käsittelyn joutuisuutta parannetaan asettamalla viranomaisille useita määräaikoja. Valiokunta pitää välttämättömänä, että käsittelyn joutuisuutta parannetaan yleisestikin laajentamalla vastaavia toimenpiteitä muiden sosiaalietuisuus- ja työkyvyttömyysasioiden käsittelyyn samoin kuin muille hallinnonaloille.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Reijo Hongisto /ps
Pirkko Mattila /ps
Jari Myllykoski /vas

Mats Nylund /r
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Katja Taimela /sd
vjäs. Lasse Männistö /kok
Simo Rundgren /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.